

Savjetovanje 7: Obnova Zagreba nakon potresa
Zagrebu od Osijeka

Tradicijske zemljane kuće u potresno aktivnim područjima

Doc. dr. sc. Ivan Kraus

ikraus@gfos.hr

Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

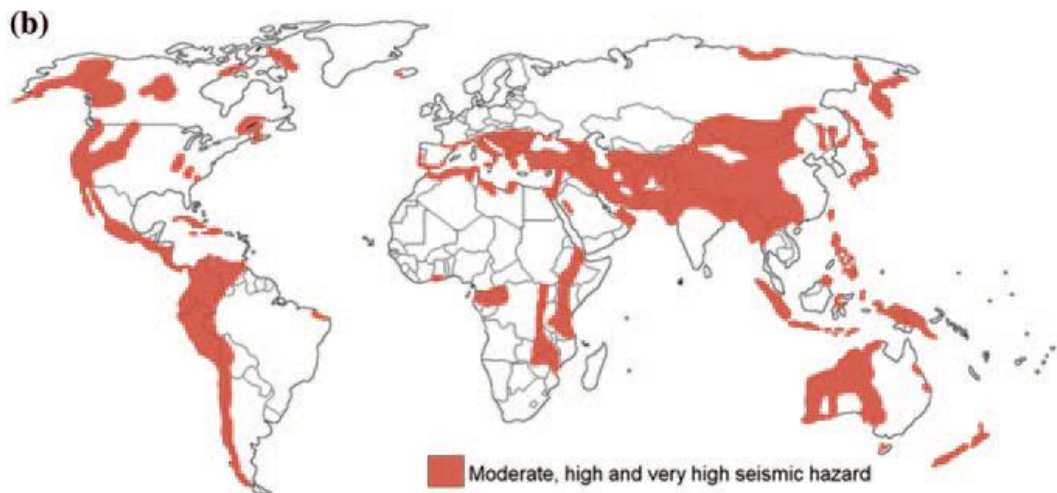
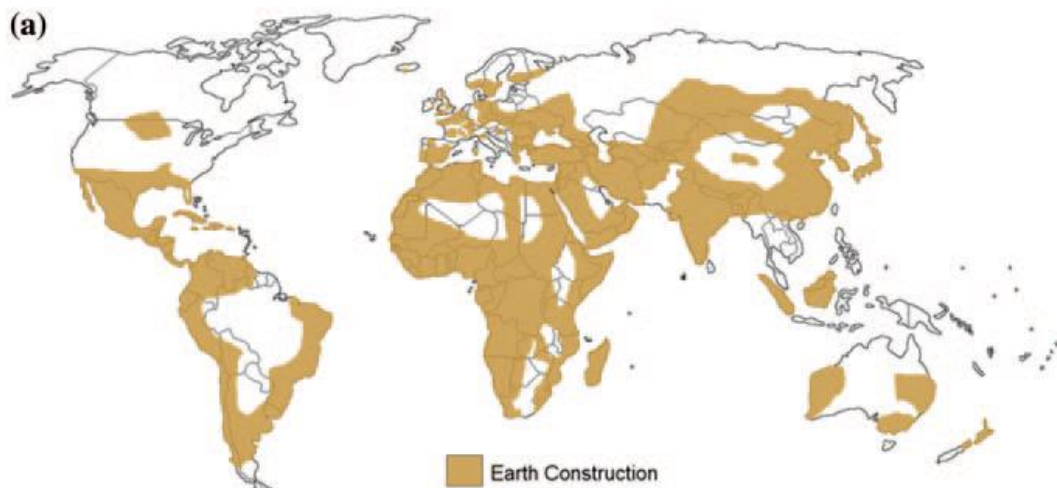
22. 2. 2021.

Sadržaj

- 1 Zemljana arhitektura u potresno aktivnim područjima
  - 2 Rezultati eksperimentalnih ispitivanja
  - 3 Potresna područja Republike Hrvatske
  - 4 Zemljana arhitektura u Hrvatskoj
  - 5 Aktualne norme, mogućnosti i Strategija
  - 6 Numeričke simulacije primjenom programa ANSYS
  - 7 Umjesto zaključka
- Korištena literatura

Zemljana arhitektura u potresno aktivnim područjima

(Silva i sur., 2014.)

Zemljane građevine je moguće pronaći u nerazvijenim zemljama trećeg svijeta, ali i u visoko razvijenim zemljama.

Rješavaju pitanje stanovanja za preko 30 % svjetske populacije.

Pojavljuju se često na lokacijama s izraženom potresnom aktivnošću (npr. Japan, Kalifornija, Italija, Balkanski poluotok).

Zemljana arhitektura u potresno aktivnim područjima

(Wang i sur., 2017.)

Karakteristična oštećenja u postojećim građevinama od nabijene zemlje:

- a) potpuni slom konstrukcije,
- b) ispadanje zabatnog zida,
- c) ispadanje uzdužnog zida,
- d) vertikalne pukotine u blizini uglova
- e) vertikalne pukotine koje nastaju na mjestima unosa opterećenja

Zemljana arhitektura u potresno aktivnim područjima

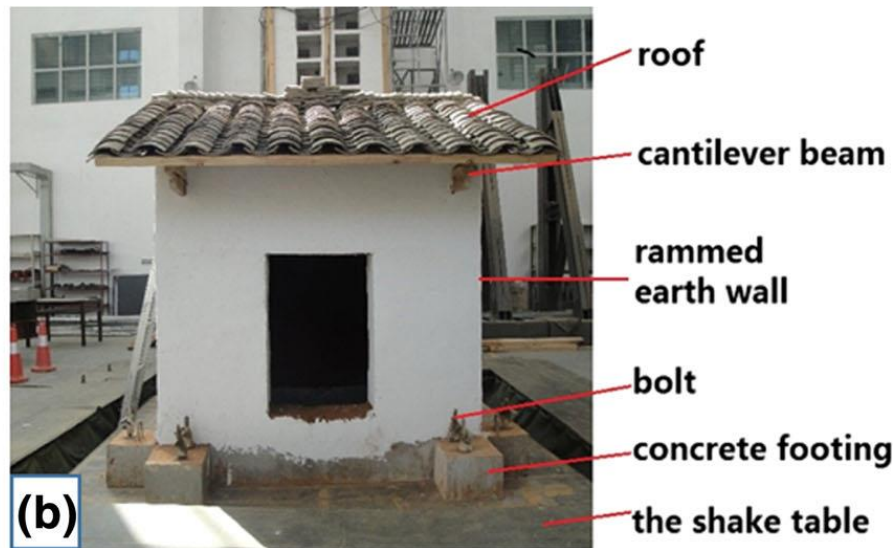
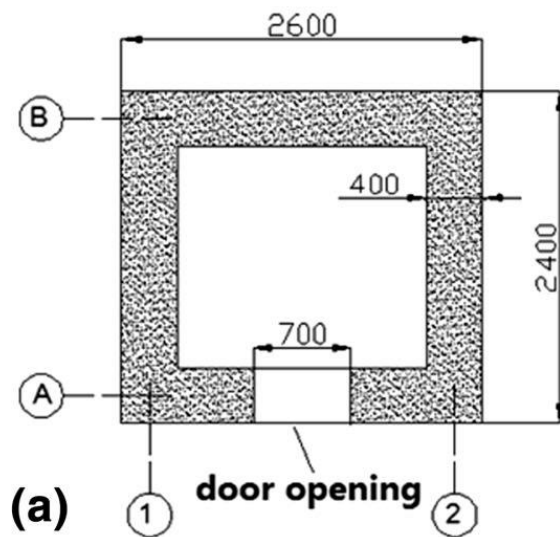
Zemljin Kriptonit, u pogledu građevinskog materijala za nosive zidove u potresnim područjima, su njena relativno velika masa, mala krutost i niska čvrstoća.

Nabijena zemlja ima gotovo 20 puta manju čvrstoću od betona ili opeke.

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (1)

Model je ispitan radi uvida u potresno ponašanje i moguće oblike sloma.

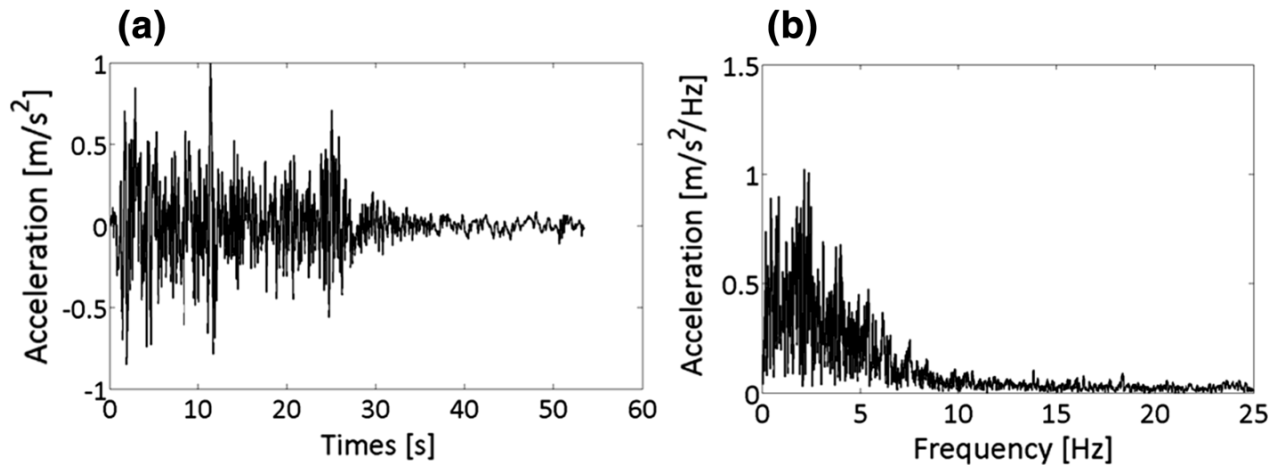
Model kuće je pobuđivan simuliranim potresnim opterećenjem uz postupno povećanje intenziteta (0,1 g, 0,22 g, 0,4 g te 0,51 g)

(Wang i sur., 2017.)

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (1)

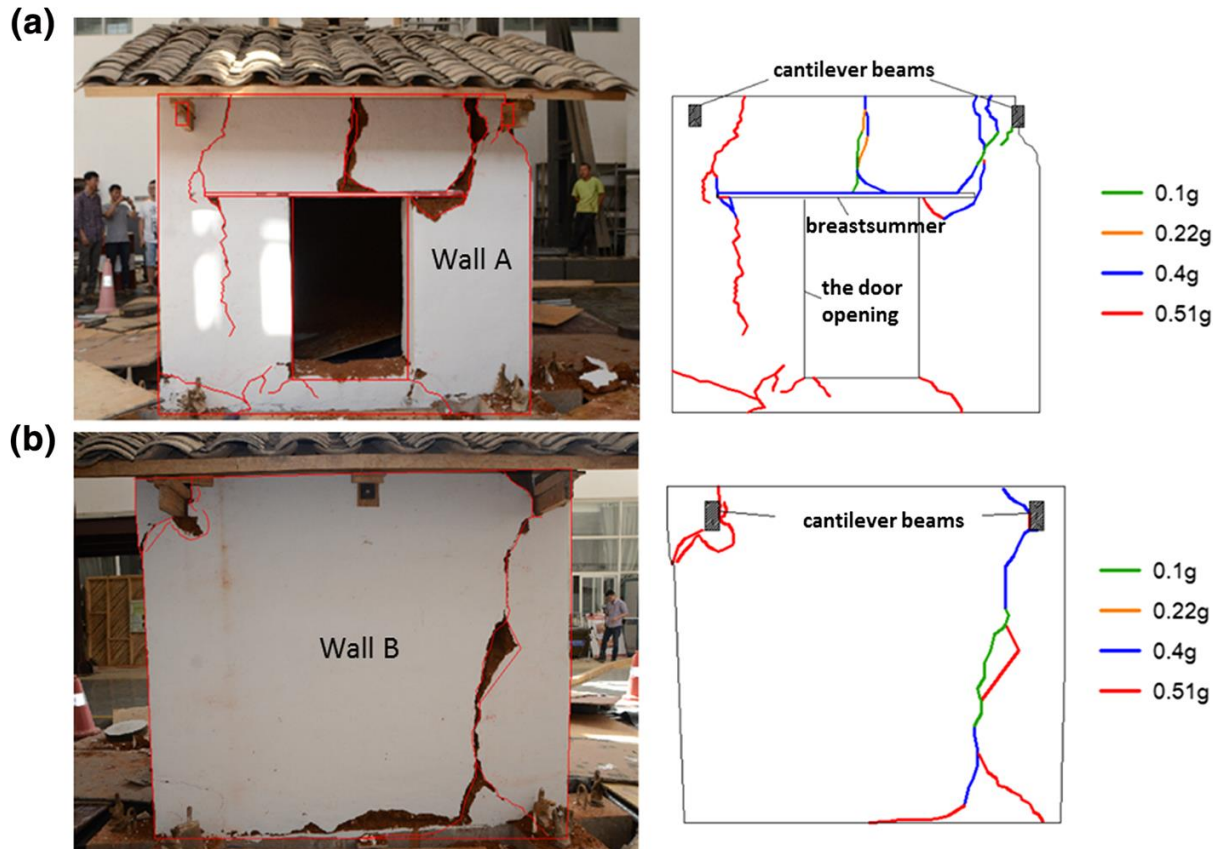
Horizontalno opterećenje je simulirano primjenom potresne platforme i zapisa El Centro 1940.

(Wang i sur., 2017.)

Bijelim šumom se model pobuđivao istovremeno u X i Y smjeru. Simuliranim zapisom potresa model je uvijek prvo pobuđen u X smjeru pa potom u Y smjeru.

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (1)

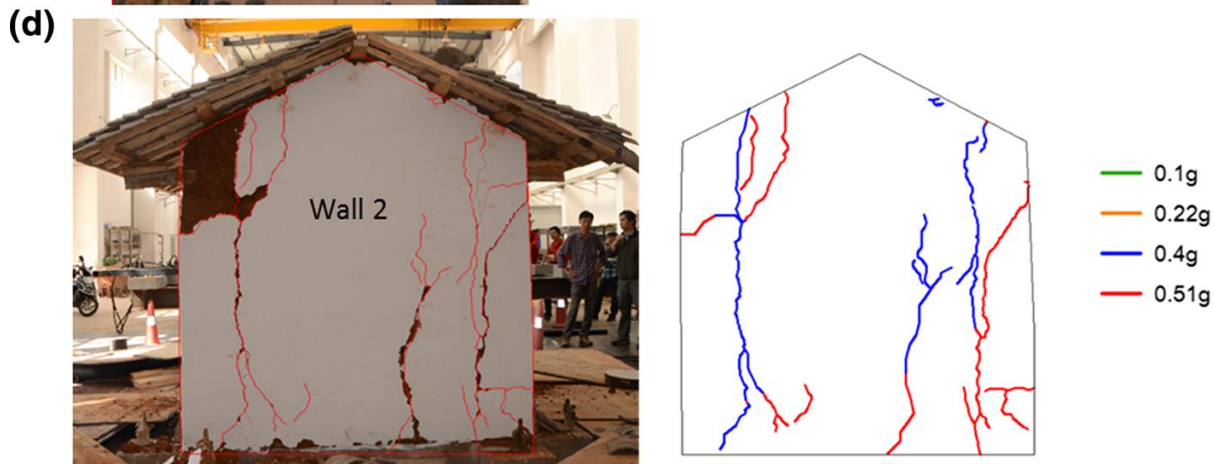
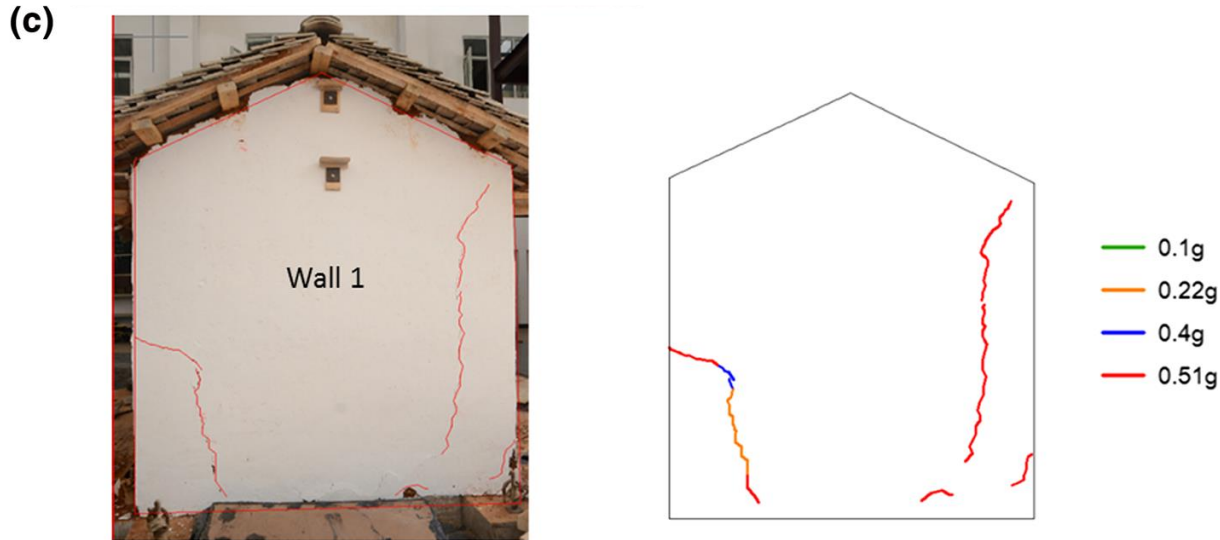
(Wang i sur., 2017.)

Oštećenje modela je uočeno već pri ubrzanju platforme od 0,1 g i to pri djelovanju potresa u smjeru okomito na zidove (en. *wall*) A i B

Prve pukotine su se pojavile iznad drvenog nadvoja, što se pripisuje širenju ranijih pukotina nastalih prilikom sušenja

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (1)

(Wang i sur., 2017.)

Pri djelovanju simuliranog potresa s najvećim ubrzanjem od 0,51 g javljaju se izražene vertikalne pukotine, veći segmenti zida se odvajaju i padaju na platformu.

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (1)

Osnovni period vibriranja modela kuće je određen primjenom bijelog šuma.

Faza ispitivanja	f (Hz)	T (s)	ξ (%)
Prije pobude zapisom El Centro 1940	8,79	0,114	9,81
Nakon pobude s $a_{g\max} = 0,10$ g	8,79	0,114	9,81
Nakon pobude s $a_{g\max} = 0,22$ g	7,32	0,137	10,95
Nakon pobude s $a_{g\max} = 0,40$ g	4,88	0,205	12,92
Nakon pobude s $a_{g\max} = 0,51$ g	N/A	N/A	13,56

Povećanje perioda i prigušenja je uzrokovano progresivnim razvojem pukotina i posljedičnim smanjenjem krutosti.

Prigušenje određeno na neoštećenom modelu (elastično područje):

9,81 %

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (1)

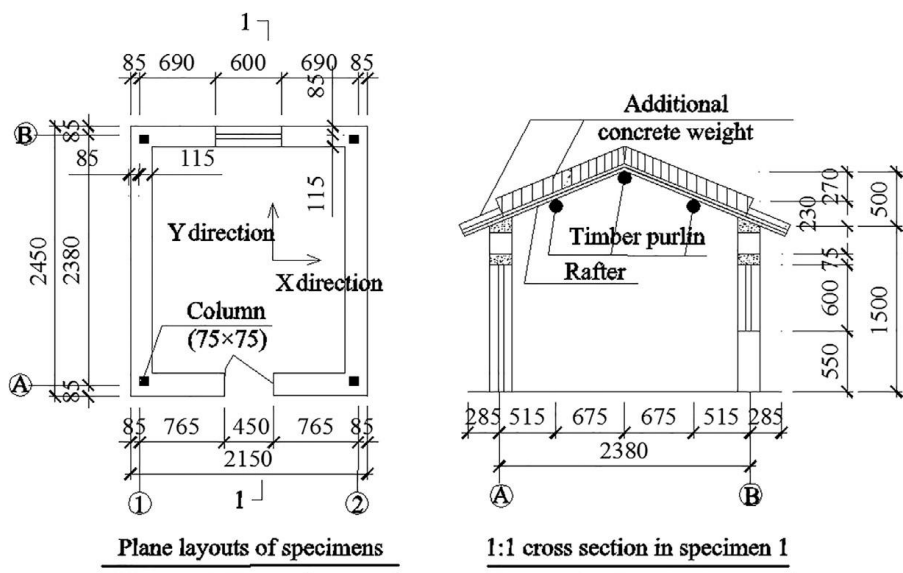
Procjena potresne otpornosti modela kuće ispitane na potesnom stolu je napravljena u skladu s *Potresnim tehničkim specifikacijama za građenje konstrukcija u gradovima i naseljima**, koje izdaje Ministarstvo stanovanja i urbano-ruralnog razvoja Narodne Republike Kine:

*JGJ161 (2008) Seismic technical specification for building construction in town and village, Issued by Ministry of housing and urban–rural development of the People’s Republic of China

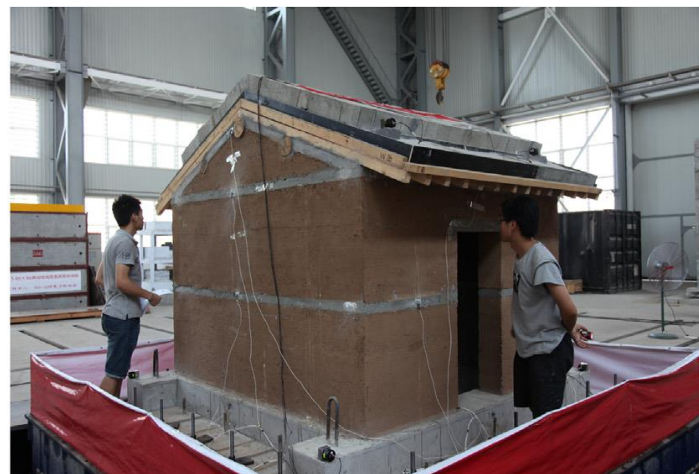
Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (2)

Model tradicijske zemljane kuće (mjerilo 1:2) ispitan na potresnom stolu.

Ispitivanje je provedeno u laboratoriju Sveučilište za arhitekturu i tehnologiju u Xi'an, Narodna republika Kina.

(Zhou i Liu, 2019.)

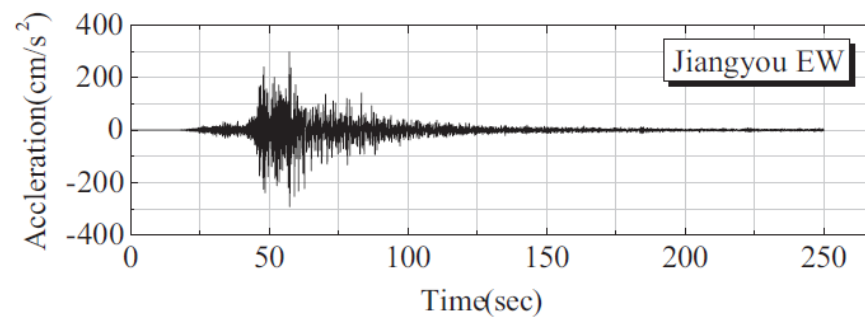
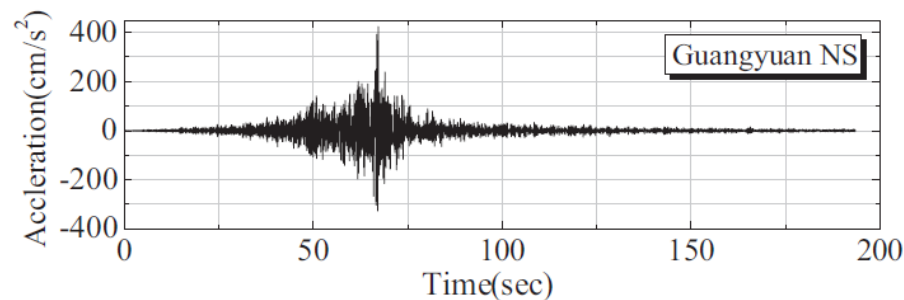
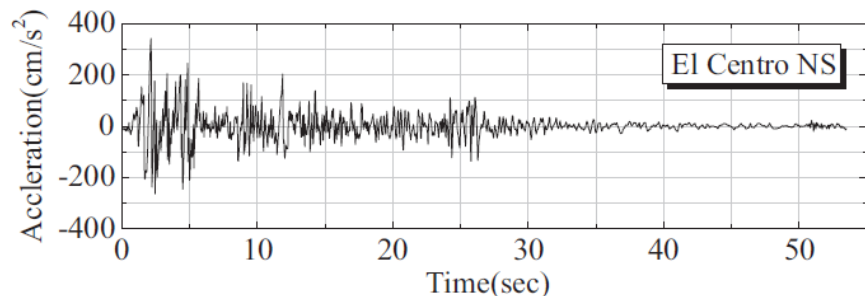

(Zhou i Liu, 2019.)

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (2)

Model kuće je pobuđivan simuliranim potresnim opterećenjem uz postupno povećanje intenziteta (0,05 g, 0,1 g, 0,2 g, 0,3 g te 0,4 g, 0,55 g te 0,7 g).

Korištena su tri različita zapisa potresa.

(Zhou i Liu, 2019.)

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (2)

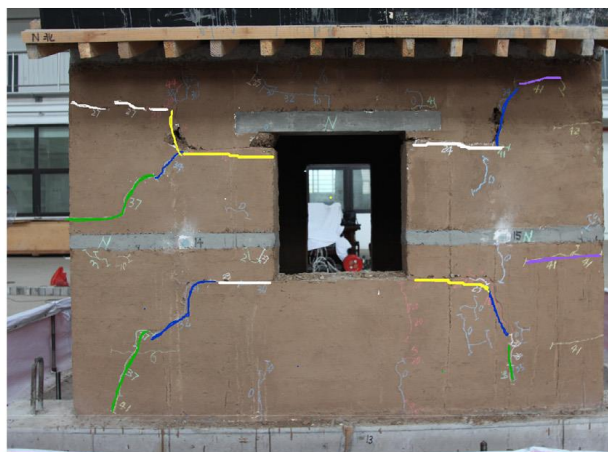
Osnovni period vibriranja modela kuće je određen primjenom bijelog šuma.

Smjer	f (Hz)	T (s)
X	10,74	0,093
Y	17,77	0,056

S povećanjem ubrzanja oštećenje modela je izraženije.

Najizraženiji pad krutosti je uočen pri djelovanju potresa s ubrzanjem od 0,2 g, pri čemu je krutost modela smanjena za oko 25 %.

Rezultati eksperimentalnih ispitivanja (2)

Pri 0,05 g pojava mikropukotina.

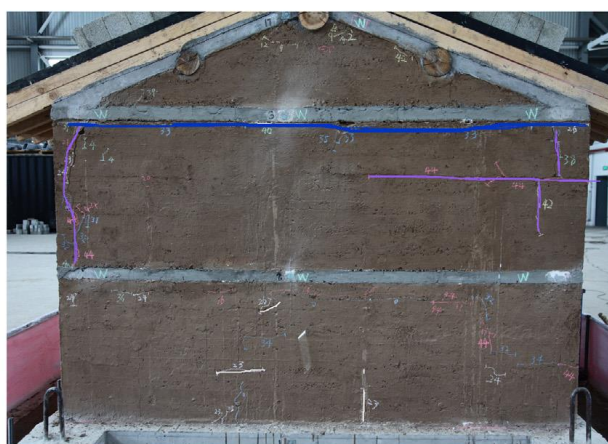
Pri 0,1 g horizontalne pukotine oko otvora.

Pri 0,2 g pojava mikropukotina na donjem rubu zabatnog zida

Pri 0,3 pojava vertikalnih pukotina.

Pri 0,4 g širina pukotina oko otvora iznosi 1,5 mm.

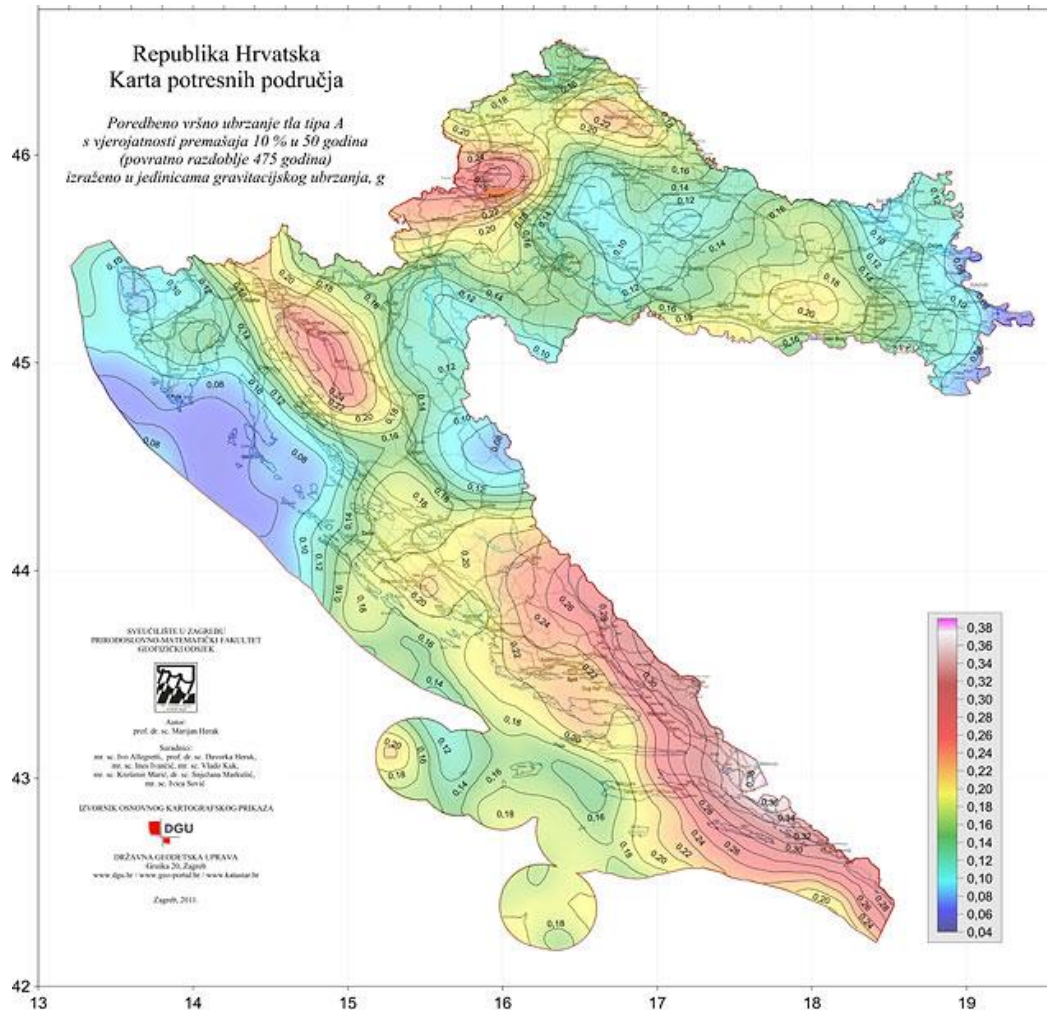
Pri većim ubrzanjima izraženiji razvoj i širenje pukotina.

--- 0,05 g --- 0,1 g --- 0,2 g --- 0,3 g --- 0,4 g --- 0,55 g --- 0,7 g

(Zhou i Liu, 2019.)

Potresna područja Republike Hrvatske

Karte potresnih područja Republike Hrvatske
(<http://seizkarta.gfz.hr/karta.php>)

Karte s tumačem (Dodatak C) su sastavni dio Nacionalnog dodatka za niz normi HRN EN 1998 (Eurokod 8: Projektiranje potresne otpornosti konstrukcija).

Zemljana arhitektura je česta na lokacijama s očekivanim horizontalnim vršnim ubrzanjem temeljnog tla između 0,08 i 0,20 g (u kontekstu povratnog razdoblja od 475 godina).

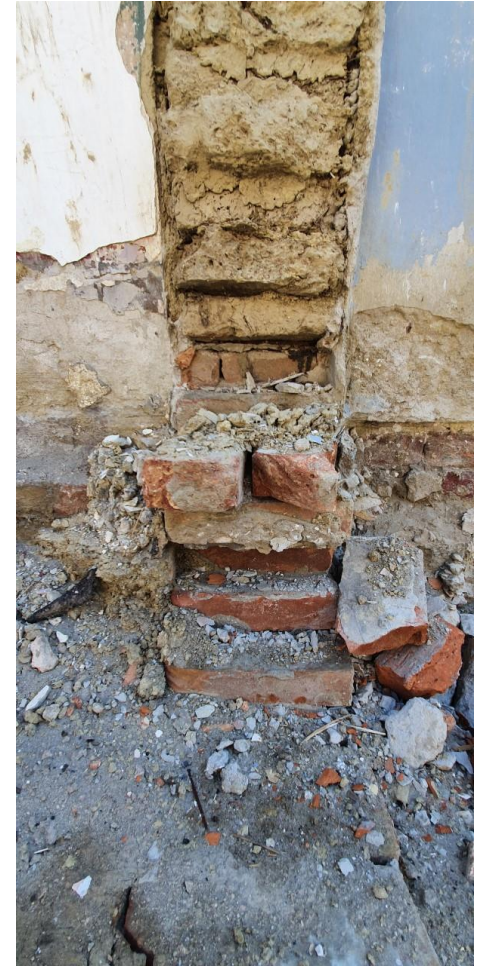
Zemljana arhitektura u Hrvatskoj

Unutarnji zid kuće u centru Osijeka (Ul. Ivana Gundulića).

Zid debljine približno 25 cm.

(autorska fotografija)

(autorska fotografija)

Zemljana arhitektura u Hrvatskoj

Pročelje izrađeno od nepečene opeke (Lug/Laskó, Bilje)

(autorska fotografija)

(autorska fotografija)

Zemljana arhitektura u Hrvatskoj

Vanjski zid gospodarske građevine u Aljmašu (Rudina Balinac).

Gornja polovica zida je izrađena od nabijene zemlje. Donja polovica zida je izrađena od opeke.

(autorska fotografija)

(autorska fotografija)

Zemljana arhitektura u Hrvatskoj

Stropna konstrukcija i pročelje kuće u naselju

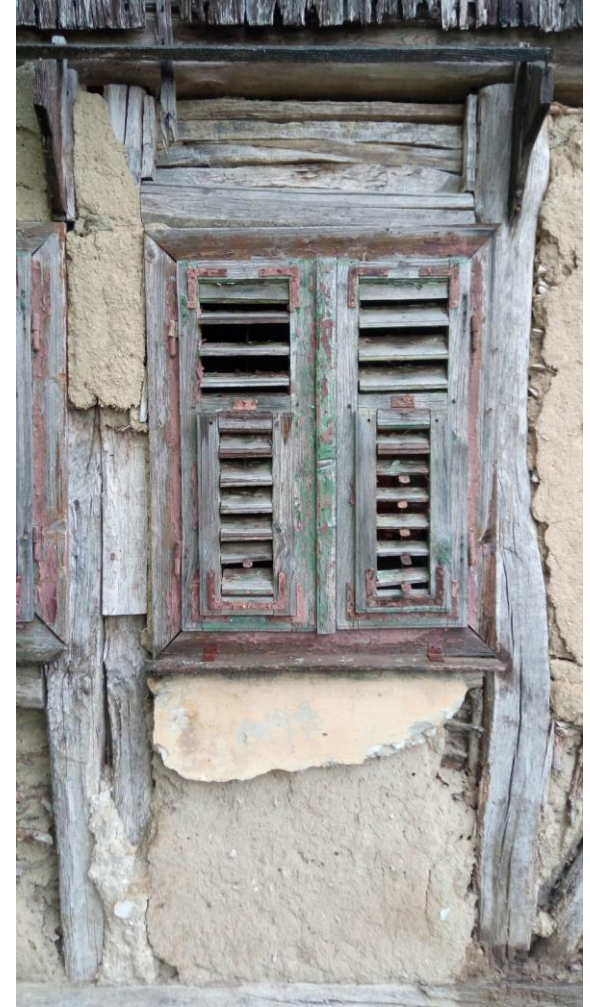
Dopsin, dan prije rušenja.

(autorska fotografija)

(autorska fotografija)

(autorska fotografija)

Zemljana arhitektura u Hrvatskoj

Osnovni konstrukcijski sustavi:

Zidovi od ćerpiča (nepečene opeke).

Kanatne (skeletne, bondručne) konstrukcije

Konstrukcije od nabijene zemlje

Ispun kanatnih zidova:

Pleter od pruća obložen zemljom

Ispun od ćerpiča

Ispun od nabijene zemlje

(autorska fotografija)

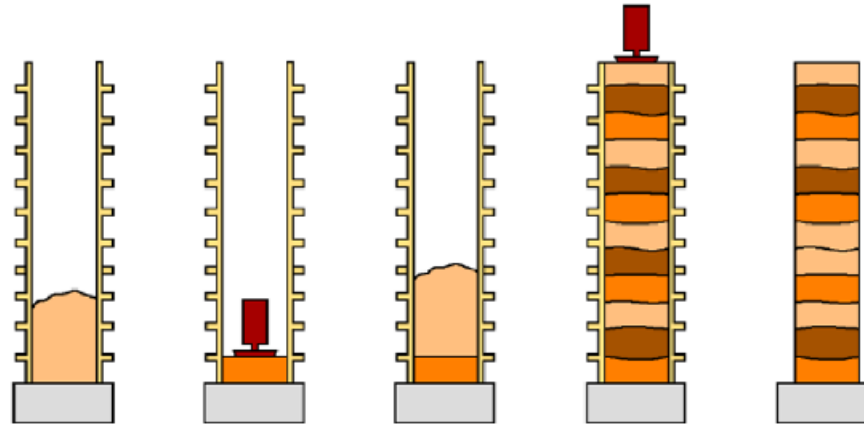
(autorska fotografija)

Zemljana arhitektura u Hrvatskoj

Konstrukcije od nabijene zemlje

Smjesa se ugrađivala u segmentima debljine 10 - 15 cm, pri čemu se svaki novi segment ugrađivao nakon sušenja prethodnog segmenta (Lončar-Vicković i Stober, 2011).

Zid se izrađuje nabijanjem sloja zemlje nasutog u oplatu izrađenu od drveta ili metala, ručnim ili, u današnje vrijeme češće, pneumatskim nabijačima.

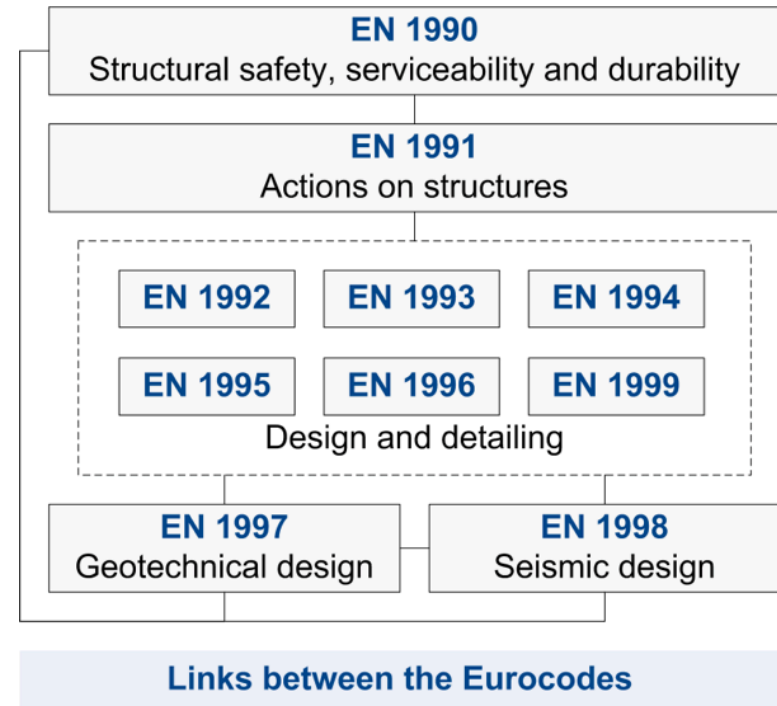

(Perić, 2020)

Aktualne norme, mogućnosti i Strategija

Budući da je Hrvatska smještena u području s izraženom potresnom aktivnošću, projektiranje i sanacija konstrukcija građevina mora se provoditi u skladu s nizom normi HRN EN 1998.

No, ove norme ne prepoznaju konstrukcijske elemente građevina izrađene od nabijene zemlje.

<http://eurocodes.jrc.ec.europa.eu>

SAD, Australija i Novi Zeland imaju norme i/ili preporuke za građenja kuća od zemlje, koje su u skladu s drugim važećim nacionalnim normama (Silva i sur., 2014; Tripura i Singh, 2015).

U nedostatku normi za projektiranje zemljanih kuća, koriste se **norme za zidane konstrukcije** (Tripura i Singh, 2015).

Aktualne norme, mogućnosti i Strategija

Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske, koju je dalo izraditi Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, **stavlja graditeljsku baštinu u važan dio kulturnog fonda, a njenu zaštitu i očuvanje obaveznima prema zakonskim odredbama.**

Kao neke od **problema** vezanih za graditeljsku baštinu Strategija navodi:

- i) nedovoljni **stručni kapacitet** za izradu konzervatorskih studija i podloga;
- ii) nedovoljno razrađenu **metodologiju** i postupke za izradu konzervatorske i tehničke dokumentacije za obnovu te
- iii) skromnu **promociju** vrijednosti kulturne baštine.

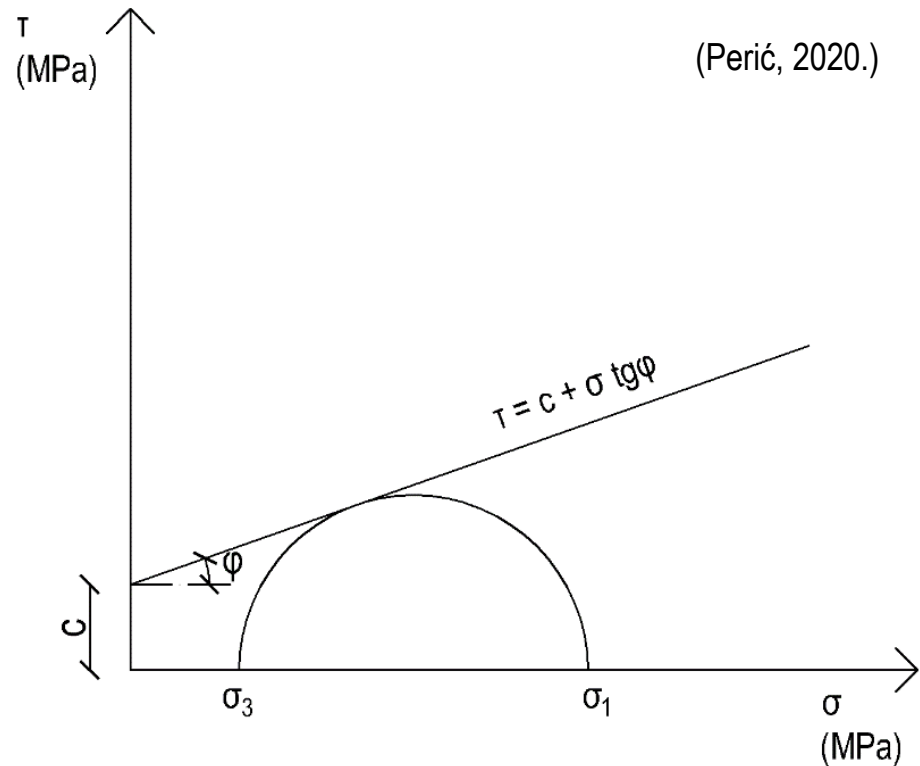
Numeričke simulacije primjenom programa ANSYS

Ponašanje materijala je definirano primjenom Mohr-Coulombovog modela.

$$\tau = c + \sigma \cdot \operatorname{tg} \varphi$$

gdje je:

- τ posmična čvrstoća
- c kohezija
- σ normalno naprezanje
- φ kut unutarnjeg trenja

Čvrstoća tla definirana pomoću dva parametara, kohezije i kuta unutarnjeg trenja tla, koji ovise o vrsti materijala, mineraloškom i granulometrijskom sastavu te omjeru pora.

Numeričke simulacije primjenom programa ANSYS

Izvor	w (%)	d (kg/m ³)	E (MPa)	v (-)	f _c (MPa)	f _t (MPa)	f _s (MPa)	c (MPa)	φ (°)
Bui i sur., 2014.	-	1920	500	0,22	1,22	0,122	0,18	0,1708	51
					1,9				
					1,3				
Bui i sur., 2009.	-	1950	470	0,15	1	0,0325	-	-	-
	-	1980	465						
	2,5	1950	470						
	4	1980	460						
	7	2030	440						
Bui, Limam i Bui, 2018.	-	2000	470	0,22	1,9	-	-	-	-
Bui i sur, 2019.	-	2300	400	0,22	2	0,13	-	0,033	30
								0,26	45
Silva i sur., 2014.	-	-	1034	0,27	1,26	0,126	0,15	-	-
Miccoli, Drougkas i Müller, 2016.		2190	4143	0,27	3,73	-	0,7	-	-
Bui i sur., 2016.	-	1950	470	0,22	1	0,1	-	0,1	45
			500	-	1,3	0,13		0,13	-
Bui, Bui i Limam, 2016.	-	2000	470	0,22	1,9	1,33	-	1,33	45
Bui i sur., 2014.	-	-	520	-	0,8	-	-	-	-
	2		950	0,22	2				
	4		950	0,23	2				
	5		925	0,25	1,8				
	6		900	0,26	1,7				
	7		800	0,3	1,3				
	8		700	0,3	1,3				
	9		500	0,35	0,75				
	10		425	0,37	0,55				
	11		400	0,38	0,45				
	Gomes, Lopes i De Brito, 2011.			1900	200				
El-Nabouch i sur., 2018.	2,5	-	-	-	1,1	-	-	0,0309	37,3
Srednja vrijednost:	6	2021	732	0,27	1,42	0,26	0,28	0,29	43
Najmanja vrijednost:	2	1900	200	0,15	0,45	0,03	0,08	0,03	30
Najveća vrijednost:	11	2300	4143	0,38	3,73	1,33	0,7	1,33	51

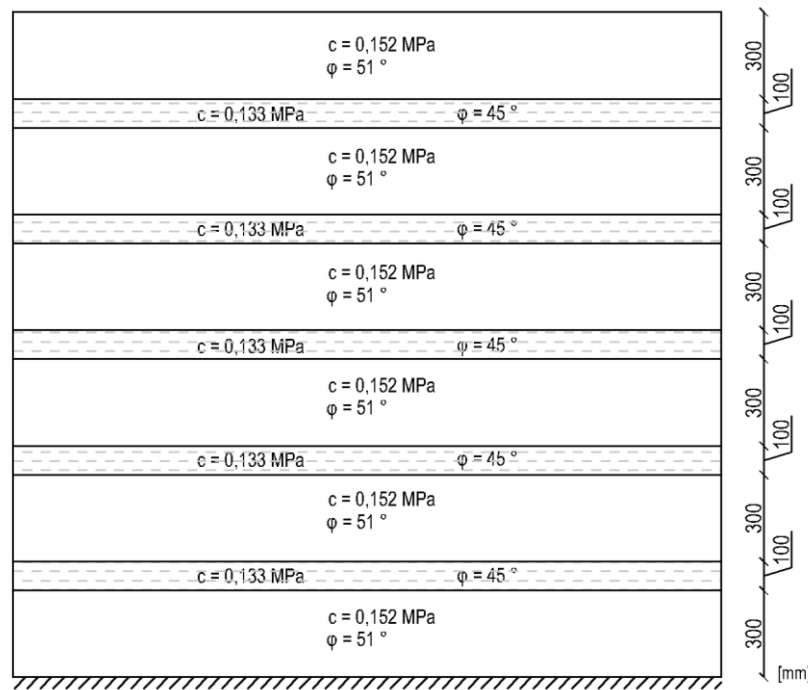
(Perić, 2020.)

Numeričke simulacije primjenom programa ANSYS

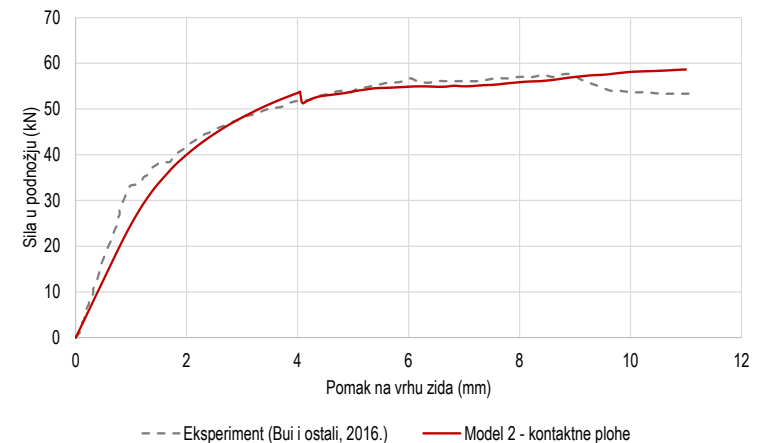
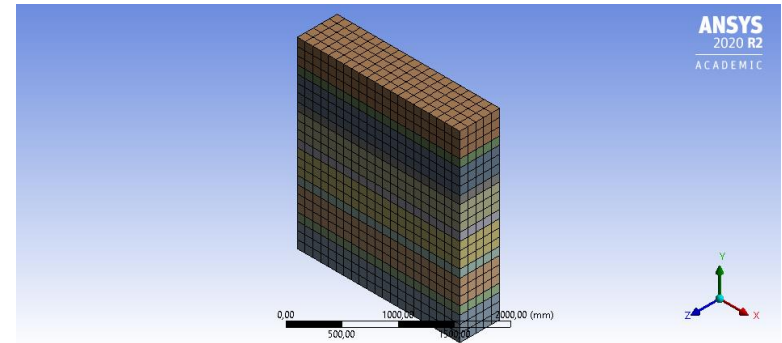
model 1: zid 50 x 2450 x 2300 cm (Perić, 2020)

Monotno rastuće opterećenje.

Primjena metode postupnog guranja.

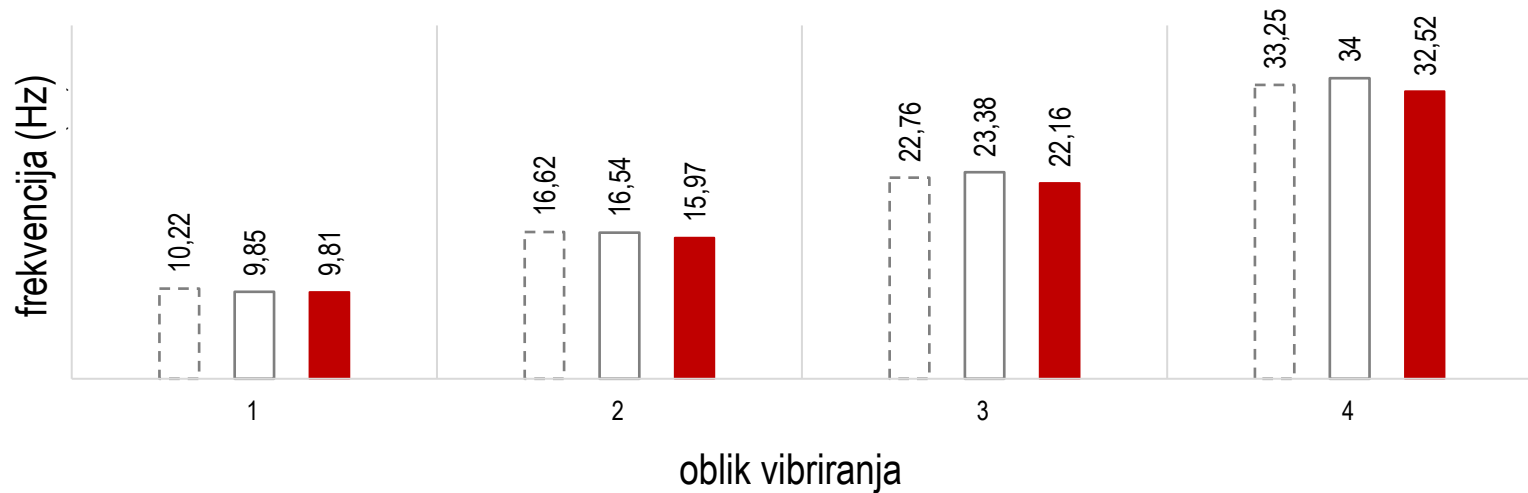
Slojevi nabijene zemlje i kontaktne plohe

Usporedba ponašanja numeričkog modela i eksperimentalno ispitivanog modela

Numeričke simulacije primjenom programa ANSYS

model 1: zid 50 x 2450 x 2300 cm (Perić, 2020)

▨ procjena prema Bui i sur., 2009.

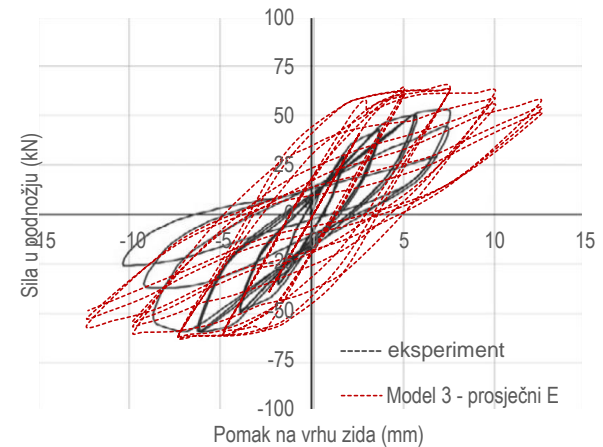
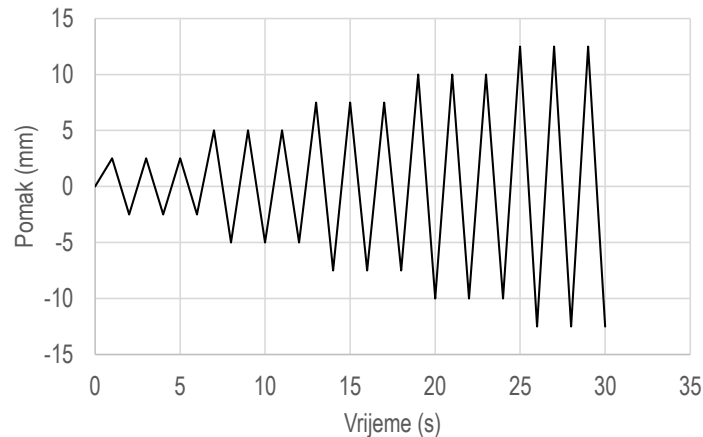
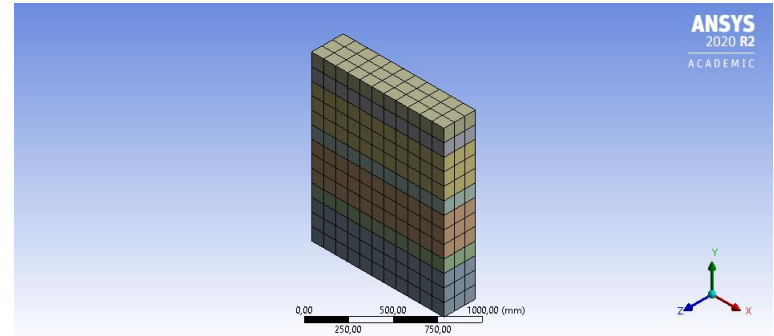
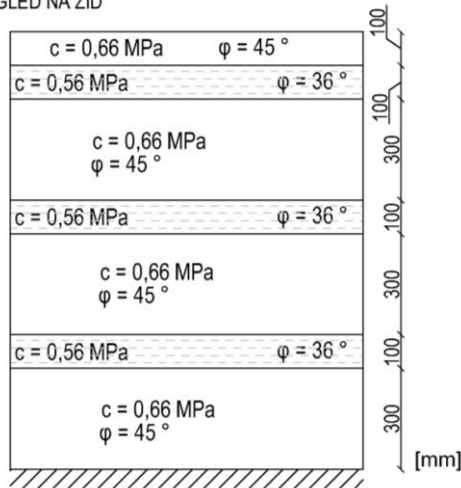
□ mjereno, prema Bui i sur., 2009.

■ numerički model, Perić, 2020.

Numeričke simulacije primjenom programa ANSYS

model 2: zid 25 x 1050 x 1300 cm (Perić, 2020)

POGLED NA ZID

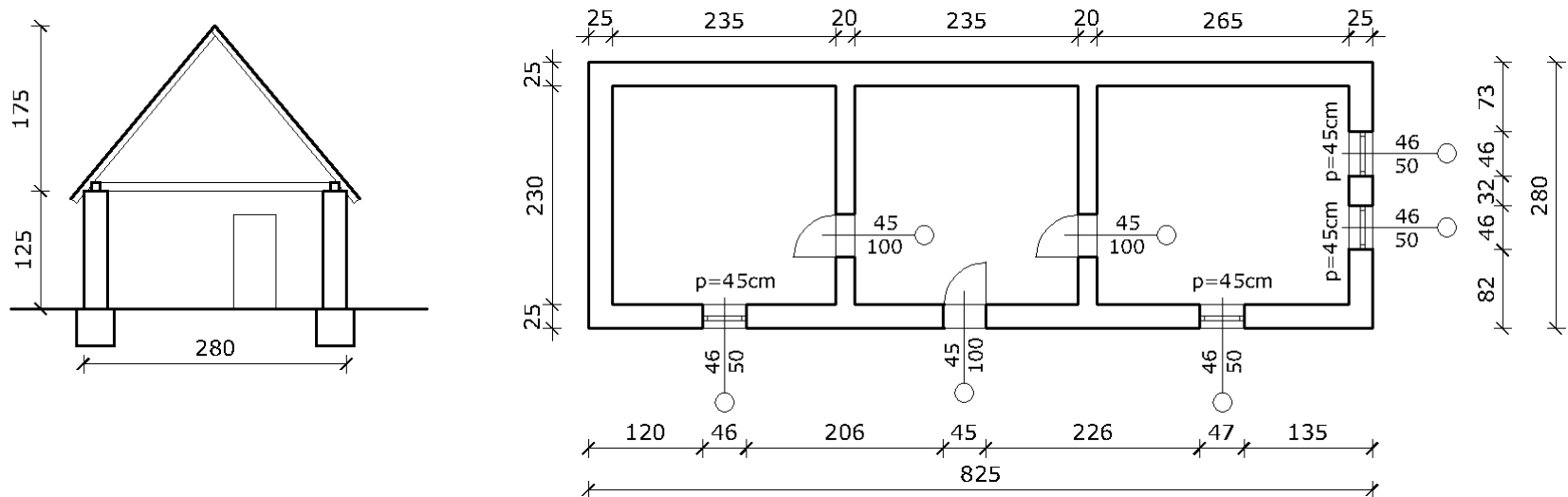

Usporedba ponašanja numeričkog modela i eksperimentalno ispitanog modela

Umjesto zaključka

Rezultati istraživanja provedenih na tradicijskoj zemljanoj kući Slavonije i Baranje bit će predstavljeni na 1st Croatian Conference on Earthquake Engineering (1CroCEE)

22.-24. ožujka 2021. godine.

Korištena literatura (1/2)

ANSYS Inc. (2019) „ANSYS Academic Research Mechanical, Release 2019 R3, Help System, Coupled Field Analysis Guide“

Bui, Q.-B. i sur. (2019) „Assessing the seismic behavior of Rammed earth walls with an L-Form cross-section“, Sustainability (Switzerland), 11(5). doi: 10.3390/su11051296

Bui, Q.-B. i sur. (2009) „Compression behaviour of non-industrial materials in civil engineering by three scale experiments: The case of rammed earth“, Materials and Structures/Materiaux et Constructions, 42(8), str. 1101–1116. doi: 10.1617/s11527-008-9446-y.

Bui, T.-T. i sur. (2016) „Modeling rammed earth wall using discrete element method“, Continuum Mechanics and Thermodynamics, 28(1–2), str. 523–538. doi: 10.1007/s00161-015-0460-3.

El-Nabouch, R. i sur. (2017) „Assessing the in-plane seismic performance of rammed earth walls by using horizontal loading tests“, Engineering Structures. Elsevier Ltd, 145, str. 153–161. doi: 10.1016/j.engstruct.2017.05.027.

Lončar-Vicković, S. i Stober, D. (2011) „Tradicijska kuća Slavonije i Baranje“. Ministarstvo turzima Republike Hrvatske; Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Građevinski fakultet Osijek, str. 1–116.

Miccoli, L., Drougkas, A., Mueller, U. (2016). In-plane behaviour of rammed earth under cyclic loading: Experimental testing and finite element modelling. Engineering Structures. 125. 144–152. 10.1016/j.engstruct.2016.07.010.

Perić, A. (2020) 'Potresno ponašanje zidova tradicijskih kuća o nabijene zemlje', diplomski rad, diplomski, Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek, Osijek.

Korištena literatura (2/2)

Silva R.A., Jaquin P., Oliveira D.V., Miranda T.F., Schueremans L., Cristelo N. (2014) Conservation and New Construction Solutions in Rammed Earth. In: Costa A., Guedes J., Varum H. (eds) Structural Rehabilitation of Old Buildings. Building Pathology and Rehabilitation, vol 2. Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-39686-1_3

Tripura, D. D. and Singh, K. D. (2015) 'Axial load-capacity of rectangular cement stabilized rammed earth column', Engineering Structures, 99, pp. 402–412. doi: 10.1016/j.engstruct.2015.05.014.

Wang, Y., Wang, M., Liu, K. et al. Shaking table tests on seismic retrofitting of rammed-earth structures. Bull Earthquake Eng 15, 1037–1055 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10518-016-9996-2>

Zhou, T., Liu, B. (2019). Experimental study on the shaking table tests of a modern inner-reinforced rammed earth structure. Construction and Building Materials. 203. 567-578. 10.1016/j.conbuildmat.2019.01.070

Pitanja?

Doc. dr. sc. Ivan Kraus

ikraus@gfos.hr

Ovaj webinar je rezultat aktivnosti provedenih u okviru projekta „Nabijena zemlja za modeliranje i normizaciju u potresno aktivnim područjima” (UIP-2020-02-7363), koji sufinancira Hrvatska zaklada za znanost.